

प्रतिभानवान् प्रत्युत्पन्नमतिः ॥ यथोक्तवादी यथोक्तसंदेशप्रतिसंदेशवक्ता ॥ पंडितः परिच्छेत्ता ॥ दूतं चैव प्रकुर्वीत सर्वशास्त्रविशारदं ॥ इंगिताकारचेष्टाङ्गशुचिदक्षकुलोद्भवमिति मनोः ॥ ३५ ॥ कच्चिदष्टादशेति ॥ तानि च मंत्री १ पुरोहितः २ युवराजा ३ सेनापतिः ४ दौवारिकः ५ अंतःपुराधिकृतः ६ बंधनागाराधिकृतः ७ धनाध्यक्षः ८ राजाज्ञया आज्ञाप्येव वक्ता ९ प्राड्विवाकसंज्ञो व्यवहारप्रदा १० धर्मासनाधिकृतः ११ व्यवहारनिर्णयता सभ्याख्यः १२ सेनायाजीवितभूतिदानाध्यक्षः १३ कर्मातिवेतनग्राहिणः १४ नगराध्यक्षः १५ राष्ट्रांतपालः अयमेवाटविकः १६ दुष्टानां दंडनाधिकारी १७ जलगिरिवनस्थलदुर्गपालाः १८ एतान्येव स्वपक्षे मंत्रिपुरोहितयुवराजान्हित्वा च पंचदश ॥ एकैकस्मिन्विषये त्रिभिस्त्रिभिर्भिज्ञानैः परस्परमितरैश्चाभिज्ञानैः ॥ एतान्यष्टादशतीर्थानि वेत्सिकच्चित् ॥ योनौ जलावतारे च मंत्र्याष्टादशस्यपि ॥ पुण्य

कच्चिज्ज्ञानपदो विद्वान्दक्षिणः प्रतिभानवान् ॥ यथोक्तवादी दूतस्तेकृतो भरतपंडितः ॥ ३५ ॥ कच्चिदष्टादशान्येषु स्वपक्षदशपंचच ॥ त्रिभिस्त्रिभिर्भिज्ञानैर्वेत्सितीर्थानि चारणैः ॥ ३६ ॥ कच्चिद्व्यपास्तान् हिताप्रतियातांश्च सर्वदा ॥ दुर्बलान् न वज्जायवर्तसे रिपुसूदन ॥ ३७ ॥ कच्चिन्लोकयातिकान् ब्राह्मणां स्तातसे वसे ॥ अनर्थकुशलाद्येते बालाः पंडितमानिनः ॥ ३८ ॥ धर्मशास्त्रेषु मुख्येषु विद्यमानेषु दुर्बुधाः ॥ बुद्धिमान् बीक्षिकीं प्राप्य निरर्थं प्रवदन्ति ते ॥ ३९ ॥

क्षेत्रे तथा पात्रे तीर्थस्यादर्शनेष्वपीति ॥ स्वदेशेऽप्येतैर्न्यायतो व्यवहारः प्रवर्त्यते न वेति विचारणीयं परदेशे चेति भावः ॥ ३६ ॥ व्यपास्तान् निष्काशितान् ॥ प्रतियातान् पुनरागतान् ॥ दुर्बलान् दुर्बलानपि ॥ अनवज्ञायेति ॥ दुर्बलोऽयमहितः किमस्माकं करिष्यतीत्युपेक्षां न करोषि कच्चित् ॥ ३७ ॥ लोकायतिकान् चार्वाकमतानुचारिणः प्रत्यक्षमात्रप्रमाणकान् ॥ अपरे लोकायतिकाः शुष्कतर्कवावदूकाः ॥ ब्राह्मणत्वेऽपि तदपरिग्रहे हेतुमाह ॥ अनर्थेति ॥ परलोकतत्साधनाभावरूपानर्थप्रतिपादनकुशलाः अतएव बालाः अज्ञाः वेदज्ञसन्निधाविति शेषः ॥ पंडितमानिनः ॥ स्वयूथेष्वेव केवलमात्मनः पंडितान् मन्यन्ते नान्यत्र ॥ ३८ ॥ द्वितीयलोकायतानां त्यागे हेतुमाह ॥ धर्मत्यादि ॥ मुख्येषु मुख्यप्रमाणभूतेषु ॥ आन्वीक्षिकी तर्कविद्या ॥ शुष्कतर्कविद्या जनितां बुद्धिमवलंब्य निरर्थं निष्प्रयोजनं वदन्ति ॥ यथात्मनो ज्ञानाश्रयत्वं ॥ इशोजगन्निमित्तकारणं नित्यज्ञानादिगुणकश्चेत्यादि श्रुतिविरुद्धवादाभिप्रायमिदं ॥ ३९ ॥